

ከአንስሳት ወደ ሰው የሚተላለፉ በሽታዎችን
ለመቆጣጠር ከቤተሰቦች እና አካላት ቡድኖች
ጋር ውይይት ማካሄጃ ስዕላዊ መወያያ መርጃ

የአጠቃቀም መመሪያ

የዚህ ስዕላዊ መመሪያ ዓላማ ህብረተሰቡ ከእንስሳት ወደሰው ስለሚተላለፉ በሽታዎች መሰረታዊ ግንዛቤ ኖሮት የራሱንና የቤተሰቡን ጤና እንዲሁም አካባቢውን ከብክለት እንዲጠብቅ ለማስተማር እና ለማነሳሳት የተዘጋጀ ነው።

ስዕላዊ መግለጫው ከእንስሳት ወደሰው የሚተላለፉ ሶስት ዋና ዋና በሽታዎችን ማለትም በአባሰንጋ፣ በሚያሳብድ የውሻ በሽታ እና በውርጃ በሽታ ላይ ያተኩራል። አወያዮች እንዳስፈላጊነቱ በሶስቱም በሽታዎች ዙሪያ ወይም በአንዱ ላይ ትኩረት ሰጥተው ውይይት ሊያደርጉ ይችላሉ። ከእያንዳንዱ ምስል ጀርባ ለውይይቱ የሚጠቅሙ ጥያቄዎች እና የተለያዩ ቁልፍ መልዕክቶች ተቀምጠዋል።

ይህን ስዕላዊ መመሪያ ለመጠቀም በእያንዳንዱ ገጽ ላይ የሚከተሉትን ቅደም ተከተሎች መከተል አስፈላጊ ነው።

1. ሊያወያዩበት የፈለጉትን የበሽታ አይነት በቀላሉ ለመለየት እንዲያስችል ማውጫው በስተግርጌ ተቀምጧል።
2. ውይይቱ ከመጀመሩ በፊት ራሳችሁን አስተዋውቁ። ለውይይታችሁ የሚረዱ ጥያቄዎችን እንደምትጠይቁ ነገር ግን ለጥያቄዎቹ ትክክለኛ ወይም የተሳሳተ መልስ ያላቸው ሳይሆኑ ውይይት ለማድረግ ታስበው የተዘጋጁ እንደሆኑ እና ተወያዮች ስሜታቸውን ሳይፈሩ እና ሳይሸሽጉ እንዲገልፁ አበረታቷቸው።
3. ውይይቱን ስታካሂዱ በምታወያዩበት ገፅ ላይ ያለውን ምስል ለተወያዮች አሳዩ፤ ከምስሎቹ ጀርባ ያሉትን ጥያቄዎች አንድ በአንድ በመጠየቅ ሁሉም ተሳታፊዎች እድል እንዴያገኙ በማድረግ ውይይቱን አካሂዱ።
4. በእያንዳንዱ ምስል ላይ ማጠቃለያ ለመስጠት ከስር የተዘረዘሩትን ቁልፍ መልዕክቶች ተሳታፊዎችን በደንብ አስይዙ።
5. በእያንዳንዱ ገፅ ላይ የተቀመጡት መልዕክቶች ተሳታፊዎች አንደገባቸው ሳታረጋግጡ ወደሚቀጥለው ገፅ አትሂዱ።

የአባሰንጋ በሽታ

የአባላትን በሽታ

የአባላትን በሽታ ምንነት?

የመወያያ ነጥቦች

- በቤታችሁ ምን ምን እንስሳት አሉ?
- እነዚህ እንስሳት በድንገት ታመው ወዲያው እንዲሞቱ ሊያደርግ የሚችል በሽታ ይኖራል? ምን ይመስላችኋል?
- ይህ በሽታ በአካባቢያችሁ በእንስሳት ላይ ጉዳት አስከትሎ ያውቃል? በሰዎች ላይ? ጉዳቱን እንዴት ትገልፁታላችሁ?

ቁልፍ መልዕክቶች

- እንስሳትን በድንገት ከሚገድሉ በሽታዎች አንዱ የአባላትን በሽታ ነው።
- በሽታው በዋናነት ሣር የሚግጡ እንስሳት ላይ የሚከሰት ሲሆን በአይን የማይታይ በሽታ አምጪ ህዋሱን በግጦሽ ወቅት ከአፈር ላይ ያገኙታል። ህዋሱ በአፈር ውስጥ ለረዥም ዓመታት የሚቆይ ስለሆነ የበሽታውን መከላከያ ክትባት ያላገኙ እንስሳት ሊታመሙ ይችላሉ።
- የአባላትን በሽታ ከእንስሳት ወደ ሰው ይተላለፋል፤ አደገኛም ነው።
- በሽታው በአብዛኛው ከመጋቢት አንስቶ እስከ ክረምት መግቢያ ይከሰታል።
- በበሽታው የተያዙ እንስሳት ወይም ሰዎች በወቅቱ ተገቢውን ህክምና ካላገኙ ለከፍተኛ ህመም ወይም ለሞት ሊዳረጉ ይችላሉ።

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**Breakthrough
ACTION**
FOR SOCIAL & BEHAVIOR CHANGE

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**Breakthrough
ACTION**
FOR SOCIAL & BEHAVIOR CHANGE

የአባላትን በሽታ

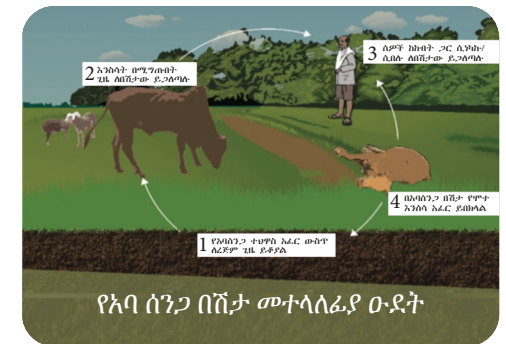
የአባሰንጋ በሽታ የመተላለፊያ መንገዶች

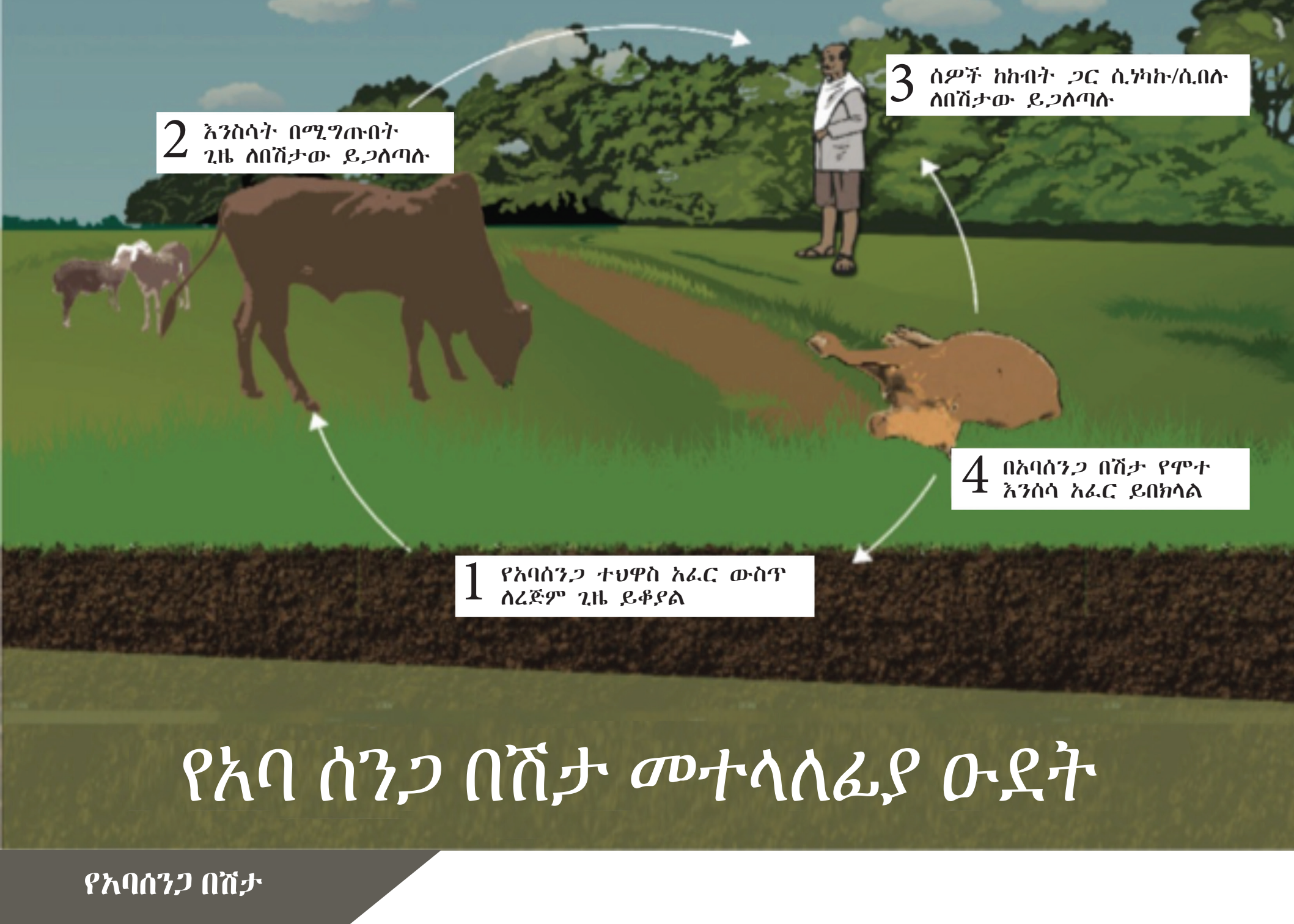
የመወያያ ነጥቦች

- ከምስሉ ምን ተረዳችሁ?
- በምስሉ ላይ የምታዩት ሰው በሽታው እንዴት የሚያገኘው ይመስላችኋል? እንስሳቱስ?
- የእንስሳቱ መሞት ከአካባቢ ጋር የሚያገናኘው ነገር ካለ ይግለጹልን

ቁልፍ መልዕክቶች

- በአባሰንጋ በሽታ አምጪ ተዋስያን ወይም ባክቴሪያ የተበከለን ሥጋ እና የእንስሳት ውጤቶች ጥሬያቸውን ወይም በአግባቡ ሳያበስሉ መመገብ በሽታው ወደሰው እንዲተላለፍ ያደርጋል።
- በባክቴሪያው ከተበከለ/ከተነሳሳ ቆዳ/ጸጉር፥አጥንት እና ሌሎች ፈሳሾች ጋር ንክኪ መፍጠር በአባሰንጋ በሽታ የሞተ እንስሳ ቆዳና ፀጉር ላይ የሚገኝ ብናኝ ወደ ሳንባችን ሲገባ በሽታው ወደ ሰዎች ይተላለፋል።

2 እንስሳት በሚግጡበት ጊዜ ለበሽታው ይጋለጣሉ

3 ሰዎች ከከብት ጋር ሲነካኩ/ሲበሉ ለበሽታው ይጋለጣሉ

1 የአባሰንጋ ተህዋስ አፈር ውስጥ ለረጅም ጊዜ ይቆያል

4 በአባሰንጋ በሽታ የሞተ እንስሳ አፈር ይበክላል

የአባ ሰንጋ በሽታ መተላለፊያ ዑደት

የአባላችንን በሽታ ምልክቶች በእንስሳት ላይ

የመወያያ ነጥቦች

- አንድ እንስሳ በአባላችንን በሽታ እንደተያዘ እንዴት ልታውቁ ትችላላችሁ?
- አንድ እንስሳ በአባላችንን እንደተያዘ ከጠረጠራችሁ ምን ታደርጋላችሁ? ከሞተስ?

ቁልፍ መልዕክቶች

- በበሽታው የተያዙ እንስሳት በድንገት ለመጋጥ ወይም ለመጠጣት መቸገር፣ የመተንፈስ መቸገር እንዲሁም አንገታቸው አካባቢ እብጠት ምልክት አሳይተው ወዲያውኑ ይሞታሉ።
- እንስሳቱ ከሞቱ በኋላ በአካላቸው ላይ በሚገኙ የተፈጥሮ ቀዳዳዎች (ዓይን፣ አፍንጫ፣ ፊንጢጣ እና ከመሳሰሉት) በኩል የማይረጋ ደም ይፈሳቸዋል
- በሽታው ወደሰው እንዳይተላለፍ እና ከፍተኛ ጉዳት እንዳያስከትል የታመሙ እንስሳትን ሥጋ ለእርድ ወይም ለቅርጫ አለማቅረብ፣ ሥጋውንም አለመመገብ ያስፈልጋል።
- በተጨማሪም የታመሙ ወይም የሞቱ እንስሳትን ተገቢ መከላከያ ሳያደርጉ ወይም በባዶ እጅ አለመንካት እና በባለሙያ ምክር ታግዞ በአግባቡ መቅበር ወይም ማቃጠል ያስፈልጋል።
- ያልበሰለ ወይም ጥሬ ሥጋ አለመብላት እና የሞቱ እንስሳትን ቆዳ ለማንኛውም አገልግሎት አለመጠቀምም በሽታው ወደ ሰው እንዳይተላለፍ ያግዛል።

የአባላችን በሽታ

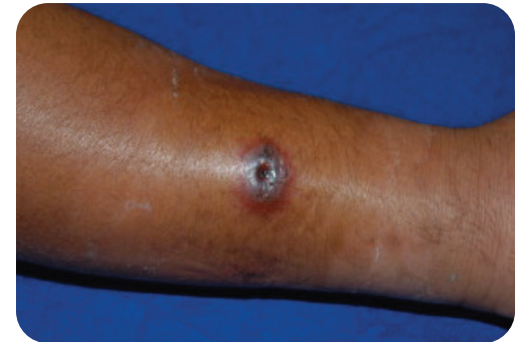
የአባሰንጋ በሽታ ምልክቶች በሰዎች ላይ

የመወያያ ነጥቦች

- በምስሉ ላይ የምታዩት ምን ይመስላችኋል?
- እነዚህን የሚመስሉ ምልክቶች በራሳችሁ ወይም በካባቢያችሁ በሰዎች ላይ አይታችሁ ታውቃላችሁ?
- በምን ምክንያት የመጣ ቁስል ይመስላችኋል? ተሞክሮአችሁን አካፍሉ?

ቁልፍ መልዕክቶች

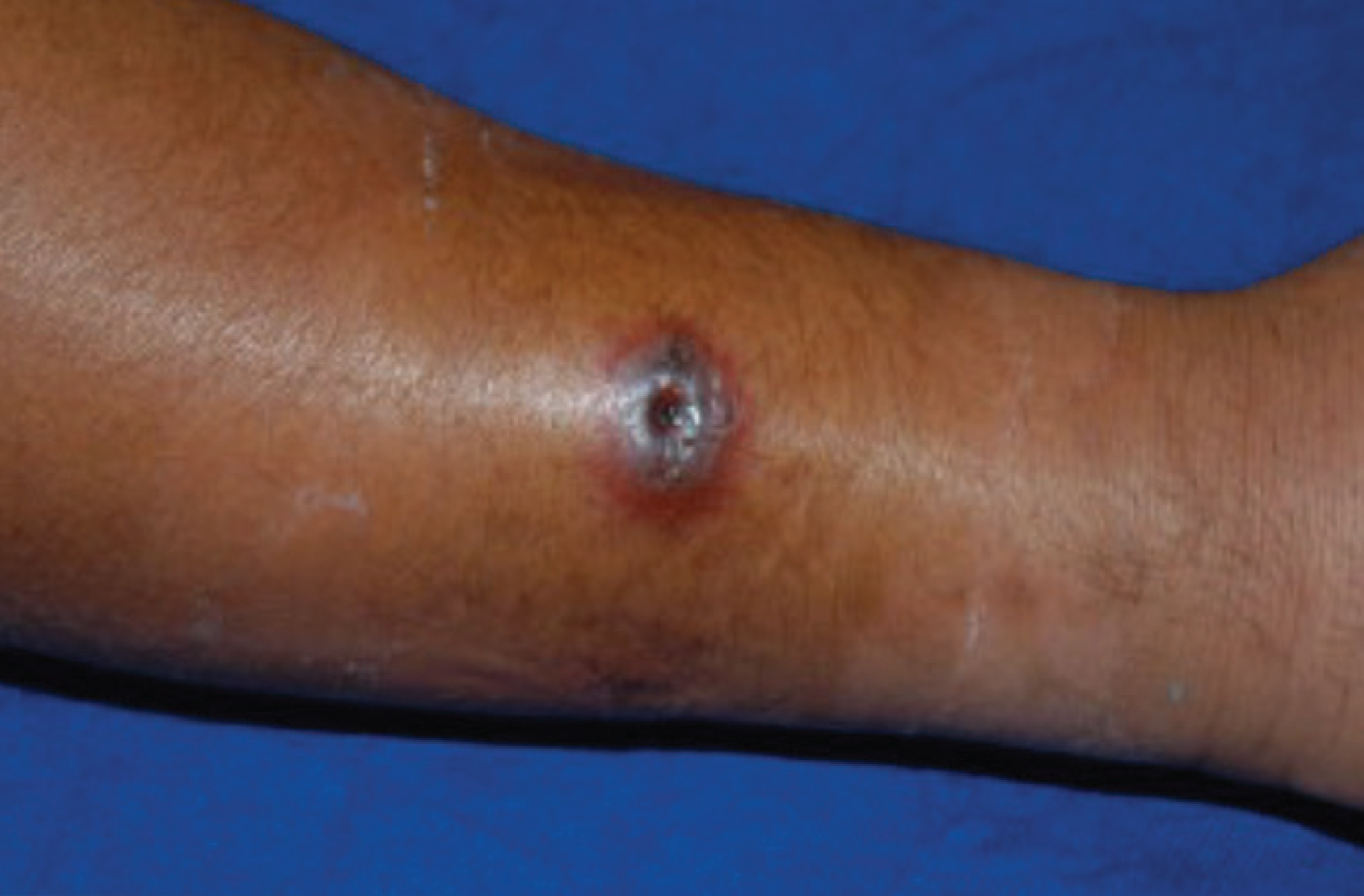
- የአባሰንጋ በሽታ ወደሰው ከተላለፈ የሚከተሉትን ምልክቶች ሊያሳይ ይችላል።
 - በቆዳ ላይ፡ በበሽታው ከተያዙ ወይም ከሞቱ እንስሳት ጋር ንክኪ በተደረገበት የሰውነት ቆዳ ላይ ህመም ያለው ከትንንሽ እስከ ትላልቅ ቁስሎች መታየት። ቁስሎቹ ቡናማ ቀለም ያላቸው ሲሆን መሃላቸው ደረቅ ያለ ዙሪያው ውሃ የቋጠረ ሆነው ይታያሉ።
 - የመተንፈሻ እካላት ላይ፡ የእስትንፋስ መታወክ፤ ትኩሳት፤ የደረት ላይ ህመም፤ ድካም እና ደረቅ ሳል ከምልክቶቹ ውስጥ ሊሆኑ ይችላሉ።
 - የአንጀት መታወክ ምልክቶች እንደ ማቅለሽለሽ፤ ትውከት፤ ማስቀመጥ፤ ትኩሳት እና የአንጀት መድማትም ሌሎቹ ምልክቶች ናቸው።
- እንዲህ ያሉ ምልክቶች በማንም ሰው ላይ ከታዩ በአፋጣኝ ወደጤና ባለሙያ ሄዶ ህክምና ማግኘት ያስፈልጋል።

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Breakthrough
ACTION
FOR SOCIAL & BEHAVIOR CHANGE

የአባላትን በሽታ መከላከያ መንገዶች

የመወያያ ነጥቦች

- ከምስሉ ምን ተረዳችሁ?
- ሰው-ዬው ምን እያደረገ ነው?
- ምን አይነት አለባበስ አለው? ለምን ይመስላችኋል?

ቁልፍ መልዕክቶች

- እንስሳትን በአካባቢው ያሉ የእንስሳት ጤና ባለሙያዎች በሚያወጡት መርህ ግብር መሠረት ማስከተብ፤
- የታመሙ እንስሳትን ሥጋ ለእርድ ወይም ለቅርጫ አለማቅረብ ሥጋውንም አለመመገብ፤
- የታመሙ ወይም የሞቱ እንስሳትን ተገቢ መከላከያ ሳያደርጉ ወይም በባዶ እጅ አለመንካት፤
- ያልበሰለ ወይም ጥሬ ሥጋ አለመብላት፤
- በአባላትን በሽታ የሞቱ እንስሳትን ቆዳ ለማንኛውም አገልግሎት አለመጠቀም፤
- በአባላትን በሽታ የሞቱ እንስሳትን በድን በባለሙያ ምክር ታግዞ በአግባቡ መቅበር ወይም ማቃጠል፤

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**Breakthrough
ACTION**
FOR SOCIAL & BEHAVIOR CHANGE

የአባሰንጋ በሽታ

የሚያሳብድ የውሻ በሽታ

የሚያሳብድ የውሻ በሽታ

የሚያሳብድ የውሻ በሽታ ምንነት

የመወያያ ነጥቦች

- ምስሉ ላይ ምን ትመለከታለችሁ?
- እንደዚህ ዓይነት ውሾች በአካባቢያችሁ አይታችሁ ታውቃላችሁ?
- እነዚህ እንስሳት ምን በሽታ ሊይዛቸው የሚችል ይመስላችኋል? ለምን?
- እንዲህ ዓይነት በሽታዎች በአካባቢያችሁ ሰዎች ላይ ምን ተፅዕኖ የሚኖራቸው ይመስላችኋል?

ቁልፍ መልዕክቶች

- የሚያሳብድ የውሻ በሽታ በበሽታው ከተያዘ እንስሳ ወደ ሌላ እንስሳ ወይም ወደ ሰው የሚተላለፍ በሽታ ነው። የሚያሳብድ የውሻ በሽታ መንስዔው በአይን የማይታይ ረቂቅ ህዋስ/ባይዘር ነው።
- በወቅቱ ተገቢውን ህክምና ካልተወሰደ በሽታው ለሰውም ሆነ ለእንስሳ እጅግ አደገኛና ገዳይ ነው።
- በበሽታው የተያዙ እንስሳት በአካባቢያቸው በሚያገኟቸው እንስሳት ሰዎችም ሆነ ቁሳቁሶች ላይ ይጮሃሉ፣ ሊናከሱ ይሞክራሉ፣ እረፍት እልባ የመሆን አልያም ከተለመደው በተለየ የመፍዘዝ/የመቀዛቀዝ ባሕርይ ያሳያሉ። በተጨማሪም መዝለፍለፍ፣ መንቀጥቀጥ፣ ለመተንፈስና ለመዋጥ መቸገር፣ የምራቅ መዝረብረብ፣ የመሳሰሉት ምልክቶች ሊታዩባቸው ይችላሉ። ብርሀን፣ ድምፅና መዳሰስ ያበሳጫቸዋል። እነዚህ ምልክቶች የታዩባቸው እንስሳት በጥቂት ቀናት ውስጥ ይሞታሉ።

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Breakthrough
ACTION
FOR SOCIAL & BEHAVIOR CHANGE

የሚያሳብድ የውሻ በሽታ

የሚያሳብድ የውሻ በሽታ በሰዎች ላይ

የመወያያ ነጥቦች

- የሚያሳብድ የውሻ በሽታ የተያዘ ሰው አጋጥሟችሁ ያውቃል? የሚያውቅ ከሆነ እስኪ ያስተዋላችሁትን አካፍሉን
- የሚያሳብድ የውሻ በሽታ ከእንስሳቱ ወደ ሰው እንዴት ይተላለፋል?
- እነዚህን የሚመስሉ ምልክቶች በአካባቢያችሁ በሰዎች ወይም በእንሳሳት ላይ አይታችሁ ታውቃላችሁ? ተሞክሮዎን አካፍሉ?

ቁልፍ መልዕክቶች

- በበሽታው በተያዘ እንስሳ መነከስ ወይም መቧጨር፣ እንዲሁም ከእንስሳቱ ለሃጭ ጋር የሚደረግ ንክኪ በሽታው ወደሰው እንዲተላለፍ ያደርጋል።
- በተለይም በቆዳ ላይ ጭረት ወይም ቁስለት ካለ የመተላለፉን ሂደት ከፍ ያደርገዋል።
- ትኩሳት፣ ራስ ምታት፣ የድካም ስሜት መስማት ሕመሙ ሲጀምር የሚታዩ ምልክቶች ናቸው።
- በሽታው ቆየት ሲልም ታማሚው የእንቅልፍ ማጣት፣ የመጨነቅና የመዘበራረቅ ሁኔታዎች ይታዩበታል። በተጨማሪም የተወሰኑ የአካል ክፍሎች ወይም ሙሉ በሙሉ መዛል/ልምሻ ይኖረዋል። ቅዠት፣ የምራቅ መዝረክረክ፣ ሰውንም ሆነ ያገኙትን ነገር ለመተናኮል መሞከር፣ ለመዋጥ መቸገር፣ የመሳሰሉት ምልክቶች ይታያሉ።
- እነዚህ ምልክቶች መታየት በጀመሩ በጥቂት ቀናት ውስጥ ሕመምተኛው ይሞታል።

የሚያሳብድ የውሻ በሽታ

የሚያሳብድ የውሻ በሽታን መከላከል

የመወያያ ነጥቦች

- ከምስሉ ምን ተረዳችሁ?
- የሚያሳብድ የውሻ በሽታን እንዴት መከላከል እንችላለን?

ቁልፍ መልዕክቶች

- የቤት እንስሳትን (ውሻና ድመት) በየዓመቱ ማስከተብ
- ባለቤት አልባ ውሾች እንዳይኖሩ መከላከል፥
- የቤት እንስሳት ከዱር እንስሳት ጋር ንክኪ እንዳይኖራቸው መጠበቅ
- የማንኛውንም እንስሳ ለሃጭ አለመነካካት
- የቤት እንስሳትን (ውሻና ድመት) ጋር በባዶ እጅ አለመነካካት መነካካት የግድ ከሆነ ከንክኪ በኋላ እጅን በሳሙናና በውሃ በደንብ መታጠብ
- ከማናውቃቸው ውሾች ርቀታችንን በመጠበቅ እንዲሁም ልጆቻችን ውሾችን ከመተንኮስ እንዲቆጠቡ ማድረግ

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Breakthrough ACTION
FOR SOCIAL & BEHAVIOR CHANGE

የሚያሳብድ የውሻ በሽታ

የብሩሴሎስስ ወይንም የውርጃ በሽታ

ብሩሴሎሲስ ወይም የውርጃ በሽታ ምንነት

የመወያያ ነጥቦች

- ከምስሉ ምን ተረዳችሁ?
- በአካባቢያችሁ በአብዛኛው የትኞቹ እንስሳቶች ያስወርዳቸዋል? በምን ምክንያት የሚያስወርዱ ይመስላችኋል?
- ከወትት እና የወተት ውጤቶች ጋር በተያያዘ የሚከሰቱ በሽታዎች ምን ምን ታውቃላችሁ?

ቁልፍ መልዕክቶች

- ብሩሴሎሲስ ወይም የውርጃ በሽታ በአይን የማይታዩ ረቂቅ ህዋሳት/ ባክቴሪያ አማካኝነት በዋናነት የእንስሳትን የመራቢያ አካላቸውን የሚያጠቃ ተላላፊ በሽታ ነው።
- የብሩሴሎሲስ በሽታ ከእንስሳት ወደ እንስሳት እና ከእንስሳት ወደ ሰዎች ይተላለፋል።
- በሽታው ካለባቸው እንስሳት የሚወጡ ፈሳሾች በተለይ ደም፣ ወተትና የወተት ውጤቶች እንዲሁም የእንግዳሌ ልጅ ዋነኛ የበሽታ አምጪ ህዋሱ በብዛት የሚገኝባቸው ክፍሎች ናቸው።

የውርጃ በሽታ ምልክቶች

የመወያያ ነጥቦች

- በምስሉ ላይ ምን ትመለከታላችሁ?
- እርግዝናው ከስድስት ወር በላይ የሆነው የእንስሳ ጽንሰ በምን ምክንያት የሚወርድ ይመስላችኋል?

ቁልፍ መልዕክቶች

በእንስሳት ላይ

- ሴት እንስሳት ላይ ተደጋጋሚ ማስወረድ ይታይባቸዋል
- ወንዶቹ ላይ ደግሞ የመራቢያ አካላት እና በጉልበታቸው ላይ እብጠት ሊታይባቸው ይችላል።

በሰዎች ላይ

- በሽታው ሲከሰት እንደአንዳንድ ትኩሳት እና ህመም አምጪ በሽታዎች ለረዥም ቀናት የሚቆይ ትኩሳት፤ የመገጣጠሚያ አካላት ቁርጥማት፤ የድካም ስሜት፤ የምግብ ፍላጎት መቀነስ ያሉ ምልክቶችን ያሳያል።

የውርጃ በሽታ (ብሩሴሎስስ)

የውርጃ በሽታ የመተላለፊያ መንገዶች

የመወያያ ነጥቦች

- በአካባቢያችሁ ሰዎች ወተት ከመጠጣታቸው በፊት ምን ያደርጋሉ? ለምን?
- አንድ ከብት ከመሞቱ በፊትስ ምን ያደረጋል?
- እነዚህን ማድረጉ ምን ችግር አለው?
- የውርጃ በሽታ በምን በምን መንገዶች የሚተላለፍ ይመስላችኋል?

ቁልፍ መልዕክቶች

ከዚህ በታች በተዘረዘሩት ዋና ዋና የውርጃ በሽታ ማስተላለፊያ መንገዶች ናቸው

- ከውርጃ ጋር የተያያዙ ፈሳሾች፤ ደም እና ሌሎች የውርጃው ቅሪቶች እንዲሁም የተበከለ አካባቢ (አፈርና ውሃ) ጋር የሚደርግ ጥንቃቄ የጎደለው ንክኪ
- ወተት እና የወተት ተዋፅኦዎችን በአግባቡ ሳያበስሉ መመገብ
- ከሰው ወደ ሰው፤ በደም ንክኪ

የውርጃ በሽታ መከላከያ መንገዶች

የመወያያ ነጥቦች

- የውርጃ በሽታን ምን በማድረግ መከላከል ይቻላል?
- ከምስሉ ምን ተረዳችሁ?

ቁልፍ መልዕክቶች

- ወተት እና የወተት ተዋፅኦዎችን በአግባቡ አፍልቶ ወይም አብስሎ መመገብ።
- እንስሳትን በምናዋልድበት ወቅት እጃችንን እና አፋችንን መሸፈን፤ ሌላው የሰውነት ክፍላችንም እንዳይነካካ ጥንቃቄ ማድረግ
- ከእንስሳት ጋር የምናደርገው ንክኪ ተገቢ የሆነ መከላከያ ባለው መልኩ እንዲሆን ማድረግ፤
- ካስወረዳት እንስሳ የሚወጣውን ማናቸውንም ነገሮች እንደ ደም እና ሌሎች ፈሳሽ ነገሮች አካባቢውን እንዳይበክሉ በደንብ ማፅዳት እና በጠንካራ ላስቲክ ጠቅልሎ መቅበር ወይም ማቃጠል።
- ከውርጃው ወይም ከፈሳሹ ጋር ንክኪ ያላቸውን ልብሶች፣ ቢላዎ ወይም ሌላ ማናቸውም ነገሮች በተገቢው ሁኔታ ተዘፍዝፎ ማጠብ።

የውርጃ በሽታ (ብሩሴሎስስ)

